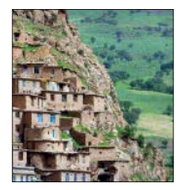

به تماشای هورامانات زیبا و جهانی دعوت شده‌اید

حتما باخبرید که هفته گذشته منظر فرهنگی تاریخی اورامانات در غرب کشورمان در فهرست میراث جهانی به ثبت رسید. حالا مدیرکل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری کردستان از همه هموطنان دعوت کرده برای تماشای منطقه زیبا و جهانی هورامان به این استان سفر کنند و بعد هم اطمینان خاطر داده که مراکز اقامتی، پذیرایی و تفریحی در کردستان در سطح مطلوبی است و اگر بیایید به مشکل برنمی‌خورید. یعقوب گویلیان همچنین اظهار امیدواری کرده ثبت جهانی منطقه هورامان محرک توسعه گردشگری در کردستان و منطقه بشود، البته به‌شرط برنامه‌ریزی و همت و اراده والا. لباس و پوشش زیبای زنان و مردان هورامان، غذاها و شیوه تهیه و پخت آنها در این منطقه، صنایع‌دستی شهرها و روستاهای هورامان از جمله پای‌افزار کلاش در شهر جهانی مریوان، شهرها و روستاهای ثبت ملی شده سنندج، مریوان و دریاچه زیبای زریبارش و روستای دیوزناو از جمله دیدنی‌های جذاب منطقه جهانی اورامانات است./ جام‌جم‌دیلی

تکمیلی

اگر فرش و صنایع‌دستی یکی شوند

الحاق مرکز ملی فرش به وزارت میراث فرهنگی حتما پیامدهای خوبی به همراه خواهد داشت ازجمله این‌که مستقیما با وزیر ارتباط خواهند داشت و می‌توانند با استقلالی که کسب می‌کنند تبدیل به یک تشکیلات قوی و قدرتمند در این وزارتخانه شوند. این ارتقا با شکوفایی مجدد فرش همراه خواهد بود. متاسفانه در حال حاضر وضعیت برای فرش و صنایع‌دستی در این بره اصلا خوب نیست. توجه دولت‌ها به‌طور کلی به بخش صنایع‌دستی و فرهنگی معطوف نیست در حالی که در همه دنیا به صنایع فرهنگی روی آورده‌اند.

کشوری مثل انگلستان که صنایع‌دستی خاصی نداشته و ندارد، صنایع‌دستی‌هایی احیا کرده و از این راه درآمدزایی می‌کند. کشورهای هند و چین که درآمدهایشان از این بخش میلیاردی است اما در ایران به‌دلیل این گسست و بی‌توجهی شاهد ازدست رفتن بازارهایمان هستیم.

بازارهای ما در سراسر دنیا جزو میراث اقتصادی ایران هستند و از دست دادن آنها مثل این می‌ماند که یک بنای تاریخی را از دست بدهیم چون اینها با خون دل توسط پدران ما کسب شده. بازار اروپا، بازار آمریکا یا بازار فرش در آلمان به این سادگی‌ها به‌دست نیامده که به این سادگی‌ها از بین برود. این صدمه‌ای جبران ناپذیر است که می‌توان با همکاری فرش و صنایع‌دستی جلوی نابودی کامل آن را گرفت.

مرکز ملی فرش باید در قالب یک معاونت در کنار معاونت صنایع‌دستی ایجاد شود تا با صنایع‌دستی رقابتی سالم داشته باشد. باید یک مثال بزنم؛ وقتی یک گردشگر یا مشتری خارجی و حتی داخلی فرش می‌خرد، آمادگی خرید خاتم و میناکاری، زرباف و صنایع‌دستی دیگر را هم دارد بنابراین پیوند فرش و صنایع‌دستی حتما به سود هر دو طرف خواهد بود.

فرش‌هایی که از افغانستان می‌آیند در مجموع خوشرنگ خوش‌قواره و به قیمت اما بی‌کیفیت هستند و طول عمری کمتر از ۱۰ سال دارند

گزارش جام جم از قاچاق فرش دستباف افغانستانی به کشور و فروش آن به نام فرش فاخر ایرانی

فرش‌های تقلبی با نقشه‌های قشقایی

تورم و گرانی در طول چند سال گذشته خسارت‌های فراوانی به صنایع دستی کشورمان به‌خصوص فرش و دستباف‌ها زده است تا جایی که کمتر تولیدکننده‌ای با توجه به افزایش افسارگریخته قیمت‌ها حاضر به ادامه فعالیت است. به‌طور قطع یکی از اساسی‌ترین مشکلاتی که تولیدکنندگان فرش و دستباف‌های دیگر با آن روبه‌رو هستند قاچاق فرش دستباف از آن سوی مرزهای شرقی‌مان است که کسی آن چنان اهمیتی به آن نمی‌دهد. درواقع سال‌هاست فرش‌های دستباف از افغانستان وارد کشورمان می‌شود؛ فرش‌هایی عمدتا با نقشه‌های ایرانی که از نوع رنگ و گره‌های تقلبی که دارند برای اهالی فرش به راحتی قابل تشخیص هستند. حالا در این دو سه سال اخیر روند قاچاق آنها سرعت فزاینده‌ای به خود گرفته تا جایی که فرش‌های دستباف ایرانی را در کشور خودمان به حاشیه رانده است.

حمید حاجی‌پور

ایران

متاسفانه فرش‌های افغانستان که در سال‌های گذشته به‌صورت چمدانی یا کولبری وارد کشور می‌شدند اکنون کانتینری و از مبادی رسمی و از سوی چند تاجر سرشناس وارد ایران می‌شود

فرش‌های افغان‌باف دو سال پیش در تهران پایشان را به‌طور غیررسمی به نمایشگاه بین‌المللی فرش دستباف باز کردند. فرش‌هایی با رنگ و لعاب و درخشندگی خاص که چشم هر بیننده‌ای را به خود جلب می‌کردند. این فرش‌ها سبک و کم‌وزن با پرزی کوتاه و به طور غیرقابل باوری درخشنده و مخمل‌گونه هستند. یکی از تجار معروف و مشهور شمال کشور این فرش‌ها را در یکی از سالن‌های نمایشگاه بین‌المللی در معرض تماشا و فروش گذاشته بود. فروشندگان معمولا این فرش‌ها را به اسم فرش‌های قشقایی و با طرح کشکولی یا فرش‌های کردی‌باف و حتی نقشه ترکمنی به مشتری قالب می‌کردند و کسی هم روحش خبردار نشد فرشی که می‌خرد شاید نقشه‌اش ایرانی باشد ولی بافت روستاهای هرات افغانستان است، آن هم با مواد اولیه بی‌کیفیتی که در بهترین حالت کمتر از ۱۰سال عمر می‌کند. اکنون قاچاق فرش افغانستانی آن هم از نوع فرش‌های بی‌کیفیت آن‌قدر در بازار فرش ایران در این مدت کوتاه در بازار فرش مشهد، گنبدکاووس، تهران و شیراز ریشه دوانده که توان مقابله با این پدیده یا بهتر است بگوییم چالش، سخت‌تر از گذشته شده است.

سرای بوعلی یا سرای هرات؟

اگر گذرتان به بازار فرش تهران مثل سرای بوعلی بیفتد و با فرش و طرح‌هایش آشنا باشید حتما چشم‌تان به جمال فرش‌های افغان‌باف روشن می‌شود. کمتر کسی هم پیدا می‌شود که به شما راستش را بگوید فرشی که پسندیده‌اید ایرانی نیست! چند وقت پیش که چرخی در سراهای مختلف فرش تهران زدیم بسیاری از این فرش‌ها را در حجره و مغازه‌ها دیدیم. قیمت‌شان آن‌چنان فرقی با فرش بافت ایران ندارد. اگر فروشنده تخفیفی هم بدهد در واقع از سود زیادی که می‌برد، مبلغی را کم می‌کند.

پرفروش در پایتخت

متأسفانه در برخی فروشگاه‌های معروف و مشهور تهران هم فرش‌های افغان‌باف جزو پرفروش‌ترین‌ها هستند، به این دلیل که از رنگ و لعاب خوبی برخوردارند و البته سود خوبی هم برای فروشندگان آن دارند.

مدیر یکی از همین فروشگاه‌های فرش در شمال تهران که ابتدا از فروش قالی‌های افغان‌باف در فروشگاهش طفره می‌رفت اما بعد به طور ضمنی به آن اشاره کرد، درباره فروش فرش افغان باف چنین می‌گوید: این فرش‌ها به‌طور قاچاق و حتی کولبری وارد ایران می‌شود. فرش‌های خوب را ما هر مترمربعی ۱۰۰دلار می‌خریم. البته قبول داریم برخی از این فرش‌ها بی‌کیفیت هستند. از طرفی ما با مشکل طرح و اندازه در کشور روبه‌رو هستیم و افغانستانی‌ها اندازه‌هایی را تولید می‌کنند که به‌شدت مورد تقاضای بازار داخلی است. علاوه بر اینها هزینه تولید فرش در داخل کشور تحت تاثیر تحریم‌ها و تورم بالا رفته و این در حالی است که در افغانستان هزینه تولید بسیار پایین‌تر از ایران است. از سوی دیگر خریدار توان خرید فرش شش متری ۵۰-۴۰ میلیون تومانی را ندارد و به سوی فرشی با قیمت پایین‌تر می‌رود، خب فرش‌هایی که از افغانستان می‌آیند در مجموع خوشرنگ، خوش‌قواره و به قیمت هستند.

قشقایی را همان‌طور زیبا و چشم‌نواز تولید می‌کنند و می‌فرستند برای سفارش‌دهندگان طماع ایرانی.

یکی از فروشندگان فرش در شیراز دراین‌باره به ما می‌گوید: در طول دو سال گذشته قیمت تولید فرش افزایش باورنکردنی داشته، بنابراین برای برخی از تجار صرف نمی‌کند به تولید ادامه دهند، لذا فرش قاچاق می‌خرند و در بازار داخلی با قیمتی کمتر از نمونه اصلی می‌فروشند. البته این کار لطمه می‌زند به اعتبار فرش استان فارس، چراکه برخی از گردشگران داخلی و خارجی در تور فروشندگان فرش افغان‌باف می‌افتند. خب، تصور کنید این فرش‌ها که به اسم فرش قشقایی فروخته می‌شوند بعد از مدتی رنگ بدهند یا به دلیل نوع گره‌هایشان از هم باز شوند چه آبروریزی‌ای می‌شود!

ادله دادگاه پسند لازم داریم

با توجه به فراگیر شدن فروش فرش افغان‌باف در بازار فرش تهران و فروشگاه‌های سطح تهران با سیدمجتبی عراقچی، رئیس اتحادیه فروشندگان فرش دستباف تهران تماس گرفتیم. وی ضمن تایید قاچاق فرش دستباف افغان‌باف به کشور و فروش آن در برخی از فروشگاه‌ها عنوان می‌کند: ما برای جلوگیری از افزایش فروش چنین فرش‌هایی و پیشگیری از خسارت به بخش تولید داخلی با اداره تعزیرات وارد گفت‌وگو شده‌ایم و مکاتباتی هم داشته‌ایم اما باید ادله کافی برای این موضوع را که دادگاه‌پسند باشد ارائه بدهیم. برخی متخلفان می‌گویند این فرش‌ها در مناطق مختلف کشور ازجمله استان خراسان‌شمالی و از سوی افغان‌ها تولید شده است و با چنین پاسخ‌هایی سعی در توجیه تخلفات خود دارند. ما اصرار بر برخورد داریم و همه تلاش‌مان را می‌کنیم برای جلوگیری از ورود و فروش این‌گونه فرش‌ها.

بفروشید امانه به اسم ایرانی

حسین کمندلو، استاد دانشگاه هنر سمنان در زمینه فرش، که تحقیقات زیادی در حوزه فرش مناطق مختلف کشور داشته است درباره فرش‌های افغان‌باف چنین می‌گوید: این فرش‌ها را ۲۰ سال پیش در بازار فرش مشهد دیده بودم و این امر عادی به شمار می‌رود، چراکه با توجه به هم‌مرز بودن استان خراسان با کشور افغانستان، دستباف‌هایی از این کشور از سوی کسانی که به ایران تردد داشتند وارد بازار می‌شد. البته فروشنده‌های مشهدی این فرش‌ها را به اسم فرش افغانستان می‌فروختند و حالا که می‌شنویم این فرش‌ها را به اسم فرش بلوچ و زابل و ترکمن می‌فروشند کار دور از اخلاق و انصاف است.

با طول عمری کمتر از ۱۰ سال

اگر سری به اینستاگرام برخی از فروشندگان فرش که فروشگاه‌هایی در بازار فرش یا مراکز تجاری مشهور تهران دارند بزنید چشم‌تان به جمال فرش‌های خوشرنگ و مخمل‌گونه‌ای روشن می‌شود که در توضیح فرش نوشته‌اند: «نقشه بلوچ» یا «نقشه ترکمن» یا حتی «نقشه زابل». این فروشندگان به دلیل بی‌اطلاعی مخاطبان خود محصولات بی‌کیفیتی را به اسم فرش ایرانی می‌فروشند بدون این‌که تضمینی برای سلامت نخ و رنگ آنها بدهند. خریدار بی‌خبر از همه جا نمی‌داند فرشی که با ذوق و شوق خریده است نهایتا کمتر از ۱۰ سال عمر می‌کند!

قاچاق‌های کانتینری

دور از واقعیت نیست اگر بگوییم تحریم‌ها کمر اقتصادمان را شکسته است. دهه ۷۰ شمسی به‌طور متوسط سالانه بین یک‌میلیارد و ۵۰۰میلیون تا دومیلیارد دلار صادرات فرش داشتیم که این میزان به حدود ۶۰میلیون دلار در سال گذشته رسید و این یعنی سقوط به ته دره. با وجود این تنها راه سرپاماندن کارگاه‌های تولید فرش و دستباف‌ها، تولید برای بازار داخلی است که با شیوع ویروس کرونا و شوک‌های شدید اقتصادی بسیاری از کارگاه‌ها قید تولید را زدند. به‌عنوان‌نمونه یک تخته فرش نهاوند شش متری، سال ۹۸ به قیمت ۱۵ تا ۲۰میلیون تومان در بازار عرضه می‌شد و اکنون بین ۴۰ تا ۵۰ میلیون تومان قیمت‌گذاری می‌شود. این در حالی است که افزایش حقوق و درآمد عموم مردم در مقابل تورم و گرانی بسیار ناچیز است و قدرت مالی برای خرید فرش ایرانی وجود ندارد.

این عوامل دست به دست هم داده است تا فرش‌های افغانستان که در سال‌های گذشته به‌صورت چمدانی یا کولبری وارد کشور می‌شدند اکنون کانتینری و از مبادی رسمی و از سوی چند تاجر سرشناس وارد شوند. تحقیقات ما نشان می‌دهد یکی از این تاجران که در شمال کشور سکونت دارد نقشه‌های ترکمنی و کردی و قشقایی را به بافندگان افغانستان سفارش می‌دهد! دراین‌باره مرکز ملی فرش ایران به‌عنوان متولی و سیاست‌گذار فرش دستباف هیچ واکنش و اقدامی نکرده است و در واقع باید گفت هیچ عزم و اراده‌ای برای برخورد با این معضل که به ضرر تولیدات داخلی است، صورت نمی‌گیرد.

فرش برای شکوفایی دوباره نیاز به جابه‌جایی دارد

بحث الحاق مرکز ملی فرش به وزارتخانه جدیدالتاسیس میراث فرهنگی برای چندمین بار داغ شده است. برخی مخالف وعده‌ای موافق پیوستن فرش به این وزارتخانه هستند اما با این پیش‌شرط که تحت عنوان معاونت باشد نه زیرمجموعه معاونت صنایع‌دستی. بهمن نامورمطلق، استاد دانشگاه و معاون پیشین صنایع‌دستی وزارت میراث فرهنگی کشور یکی از پیشنهاددهندگان این الحاق است. وی در زمان تصدی مسؤولیتش چندین بار سعی کرد فرش را از وزارت صمت جدا و پای آن را به سازمان میراث فرهنگی سابق باز کند ولی برخی اما و اگرها و از طرفی به پایان رسیدن دولت دهم اجرای این سناریو را ناتمام گذاشت.

شما زمانی مسؤولیت صنایع‌دستی کشور را در سازمان میراث فرهنگی به عهده داشتید و بارها پیشنهاد کردید فرش از وزارت صنعت، معدن و تجارت جدا شود و در کنار صنایع‌دستی که از یک ریشه و هنر است، بنشیند. دلیل این پیشنهاد چه بود؟

همه کشورهایی که فرش تولید می‌کنند این دستبافته را جزو صنایع‌دستی به شمار می‌آورند؛ چراکه صنایع‌دستی پیکره واحدی است که متاسفانه در کشور ما با آن سلیقه‌ای رفتار شده، یعنی این‌که وزیری دوستش داشته فرش جزو زیرمجموعه خودش باشد و آن را از سایر هنرهای دستی جدا کرده. باید بگویم سرشت همه هنرهای دستی از نظر فلسفی و زیباشناسی یکی است و یک ماهیت دارند. این هنرها صنایع کاربردی، صنایع بومی و صنایع فرهنگی کشورمان هستند که ریشه در قرون و حتی هزاره‌های گذشته دارند. جدا کردن فرش از سایر صنایع‌دستی همچون گلیم، زیلو، جاجیم، نمد و ... بدون هیچ دلیل تخصصی و قانع‌کننده‌ای بوده چراکه این هنر ربطی به صنایع جدید همچون خودروسازی و فولاد و پتروشیمی و ... ندارد و از طرفی طبیعت آنها با هم جور در نمی‌آید.

فرش از منظر اقتصادی با سایر دستباف‌ها از جمله مواد اولیه مثل پشم، دار، رنگ، نقشه و ... اشتراکات زیادی دارد که در نهایت تولیدات هم شباهت به یکدیگر دارد؛ بنابراین باید به هم بپیوندند تا در بحث واردات، صادرات پشم و ابریشم یا محصول نهایی سیاست واحدی را در پیش بگیرند. اینها در تجارت داخلی و خارجی هم به یکدیگر وابسته‌اند و باید برای تبلیغات در داخل و خارج از کشور هر کدام برای خود تبلیغ کنند که با وجود این تاثیرگذاری این دو نسبتا کاهش می‌یابد. در مجموع باید گفت فرش و صنایع‌دستی در زیبایی‌شناسی، تولید و تجارت به یکدیگر وابسته‌اند و این گسست به تضعیف هر دو بخش منجر شده‌است. فرش با جامعه دو میلیونی و صنایع‌دستی هم تقریبا با همین جمعیت نباید از هم جدا باشند و پیوند این دو می‌تواند قدرت و انسجام را در پی داشته باشد تا در مقابل دولت، مجلس، نهادها و سازمان‌های تصمیم‌گیرنده مطالبه‌گری کنند و به نتایج بسیار خوبی برسند. این موضوع یکی از آرزوهای من و همین‌طور هنرمندان عزیز چه در حوزه فرش و چه صنایع‌دستی است که اینها باید به هم ملحق شوند تا بتوانند مطالبات خودشان را پیگیری کنند.

با توجه به وضعیت اقتصادی، تحریم آمریکا و شیوع ویروس کرونا، به نظرتان وزارتخانه جدیدالتاسیس میراث فرهنگی آمادگی لازم را برای پذیرش مرکز ملی فرش دارد؟

به نظرم با این ساختار و با این نوع مدیریت در سطح وزارتخانه نه. شرایط در این وزارتخانه مطلوب نیست از طرفی حال و روز فرش در وزارت صمت هم خوب نیست. شما ببینید در طول این سال‌ها چقدر مدیر عوض کرده‌است. متاسفانه فرش را در این وزارتخانه جدی نمی‌گیرند. حمایت از فرش در این وزارتخانه کافی و ایده‌آل نبوده و این موضوع وضعیت فرش را پیچیده کرده‌است. فرش، نگین هنر ایرانی است و متاسفانه در شرایط بدی به‌سر می‌برد. از طرفی وزارتخانه میراث فرهنگی هم شرایط و آمادگی لازم را برای پذیرش مرکز ملی فرش ندارد؛ بنابراین نیاز است دولت برای هموار کردن این مسیر وارد عمل شود تا فرش در کنار صنایع‌دستی قرار بگیرد و اعتبار گذشته‌اش را بازیابد.

طراح: بیژن گورانی

جدول شماره ۵۹۹۰

جدول عادی

افقی: ۱) صدای گوسفند- لگد- از غذاهای محلی و پرطرفدار گیلان ۲) لباس کشباف- زنبور عسل- داستانی کوتاه نوشته ماکسیم گورکی ۳) نوعی بیماری ویروسی کشنده- تعلیم‌یافته- حرف ربط ۴) پرچم- دماغ- حلقه بین پیچ و مهره ۵) سمت و سو- قطب منفی باتری- نخست‌زاده ۶) سودمند- تاکنون- مقابل رفت ۷) از واحدهای پول قدیم ایران- بی‌اعتنا به قید و بندها- تخم ماهی ۸) رها- ضدعفونی شده و عاری از میکروب- انبار کشتی ۹) افراد یک گروه- طلایی- دختر امام حسین(ع) ۱۰) خلاف میل- خاستگاه- اعزام ۱۱) همراه پشتک- زمین کشاورزی بی‌مصرف مانده- خمارآلود ۱۲) شنونده- داروی خمیری- بنا ۱۳) پراکندگی- سوگنامه- در خواب می‌کشند ۱۴) از انجیل‌های معتبر- بشقاب بزرگ- زمان سنج ۱۵) عاجز- عنصر شیمیایی با نشانه He در جدول تناوبی- بله آلمانی.

عمودی: ۱) دومین حرف الفبای یونانی- کارگر کشتی- موفق در انجام کاری ۲) داد و فریاد- درازگوش- آتش ۳) نوعی راه رفتن اسب- اکثریت- از حروف مقطعه قرآن ۴) زیاده‌روی در تشریفات- پربرکت- توجه و دقت نظر ۵) به طور مخفیانه- افسانه‌گو- قسمتی از پا ۶) ویرایش- تازه به راه افتاده ۷) توبه کردن- ارتعاش- خبر خوش ۸) مادر سینمای ایران لقب این بانوی بازیگر است ۹) قفل چوبی خانه‌های قدیم- آبی تیره- از آثار مشهور هومر ۱۰) مشگین‌شهر سابق- تازه ۱۱) پیروان یك پیامبر- برنج‌فروش- مقاومت و پایداری در برابر پیش‌آمدها ۱۲) زیرك- مربوط به شهر- خاموش ۱۳) تپه کوچك- رسوم- هنری سنتی بر روی فلز ۱۴) لفافه- نوعی ماشین چاپ- شرکتی که سرمایه آن متعلق به چند نفر است ۱۵) شهری در استان سمنان- جنبش سیاسی- خانه بزرگ.

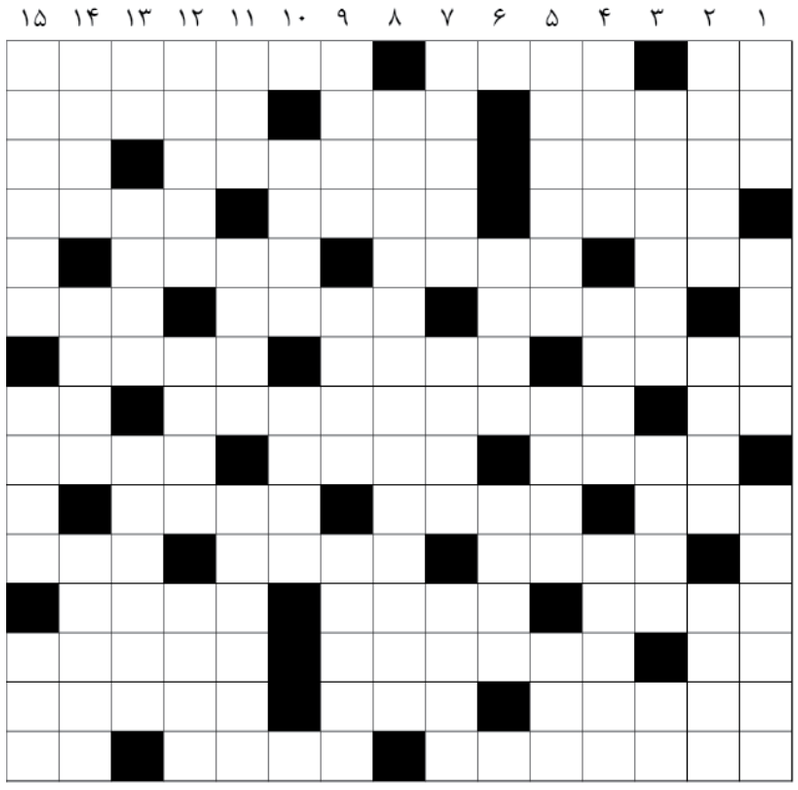

جدول ویژه

افقی: ۱) برنج گیلانی- اثرگذار- صدای بسیار زیر در خوانندگی ۲) شاگرد مغازه- نقاش امپرسیونیست فرانسوی- کنترل دقیق ۳) خدای هندو- گلی زینتی- مساوی ۴) قشون- تکیه‌گاه- بی‌هوشی ۵) ورزش آبی- روحانی یهودی- مجموعه چند سیم روپوش‌دار ۶) ستاره کم‌پیدا- دستبافته‌ای از پشم حیوانات اهلی- زادگاه نیما ۷) بزرگ‌تر- خورشید- بیننده ۸) مخترع تلفن- نوعی پلاستیك برای تهیه عایق‌های الکتریکی- تردید ۹) خبرگزاری ایتالیا- لباس شنا- استخوانی در پاچه گوسفند ۱۰) نیرنگ- نوشیدنی حرام- شوکت ۱۱) ترتیزك- رمزها- از حلق تا معده ۱۲) سفارش میت- محل نصب رادار- جای ماسوره ۱۳) باب روز- چاره‌ساز- کهن ۱۴) نوعی فرآورده قندی سرخ‌کردنی- جملگی- دندان‌های نیش ۱۵) تابلوی نقاشی زیبایی اثر استاد حسین شیخ، آخرین شاگرد کمال‌الملك- زمینی که آن را سیل کنده باشد- میان.

عمودی: ۱) پرتابه جنگی- جوانی- پادشاه اساطیری یونان که به دست هرکول کشته شد ۲) آهو- پرنده خبرچین- شهری در استان یزد ۳) جانشین کیخسرو- تازه‌کار- بوی رطوبت ۴) سلول جنسی بالغ- تبخال- هم سالان ۵) به طور پنهانی و مخفیانه- مردار- پدر آذری ۶) خداوندی- لامپ‌های تزئینی به هم وصل شده ۷) دنباله- شتر بی‌کوهان- اعلان ۸) کتابی شامل شامل مقالات و داستان‌های کوتاه نوشته هرتا مولر ۹) مقیم- پول گرجستان- همسر گزیده ۱۰) زاپاس- پنیر سویا ۱۱) رشته‌های عرض پارچه- امانتداران- از درجات سپاه پاسداران ۱۲) چاهك کف حوض- میوه‌ای شیرین- چهره‌نما ۱۳) R- رقیق نیست- بازیگر مرد فیلم درخشش ابدی یك ذهن پاك ۱۴) باد ملایم- آلیاژی از مس و نیکل و روی- سلطنتی ۱۵) ادیت- مستعمره- سوره هفتاد و هشتم قرآن.

حل جدول عادی شماره ۵۹۸۹

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ا	ک	ا	ر	د	ی	و	ن	■	م	ا	ل	ا	ک	ا
۲	ق	ل	م	■	ا	ک	ر	و	ب	ا	ت	■	ت	ر	س
۳	ت	ر	س	ا	■	ب	ا	ن	و	■	م	ه	ش	ی	د
۴	ص	■	ا	ل	ص	ا	ق	■	م	و	س	ف	ی	د	■
۵	ا	ن	ک	ا	د	ر	■	ص	ی	ا	ف	ت	■	ر	ا
۶	د	ی	■	ر	ب	ه	ک	ا	■	ه	ر	ک	ز	■	ر
۷	■	ا	س	م	ر	■	ن	م	ن	م	■	ی	س	ا	ل
۸	ز	ب	ر	■	ک	ر	ا	ن	ب	ه	ا	■	ک	ه	ن
۹	ه	ت	ا	ک	■	ف	ر	ا	ش	■	ب	ن	ا	ن	■
۱۰	ر	■	ج	و	د	ت	■	ه	ی	ا	ه	و	■	ک	ن
۱۱	ه	م	■	پ	و	ا	ر	و	■	س	ا	ک	ا	ر	ز
۱۲	■	ب	ر	ا	ب	ر	ی	■	س	ل	م	ا	ن	■	د
۱۳	م	ت	و	ل	ی	■	ت	ر	ی	ا	■	ر	ا	ق	ی
۱۴	ا	د	م	■	ت	ا	م	س	ا	ی	ر	■	ب	د	ک
۱۵	ک	ی	ل	و	ی	ی	■	م	ه	د	ی	ف	ت	ح	ی

حل جدول ویژه شماره ۵۹۸۹

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱	ر	ع	د	ا	م	ر	و	ز	■	ص	ب	ح	ک	ا	ه
۲	ا	م	ی	■	د	و	د	ک	ر	د	ن	■	ا	ه	ل
۳	ب	و	ا	ب	■	ب	ا	ی	و	■	ا	ت	ل	ل	و
۴	ی	■	ن	و	م	ی	د	■	س	م	ف	و	ن	ی	■
۵	ن	ه	ا	ن	ز	ا	■	ش	ی	ل	ل	ر	■	ت	ت
۶	و	ر	■	ک	ا	ن	گ	ا	■	ت	ک	ی	ه	■	ا
۷	■	م	ط	ر	ح	■	س	د	ر	ه	■	ن	و	د	ل
۸	س	ا	و	■	م	س	ی	ر	س	ب	ز	■	ا	و	س
۹	ک	س	ب	ه	■	ف	ل	و	ت	■	ا	ز	ر	ق	■
۱۰	ن	■	ی	ا	ر	ا	■	ه	ا	ر	م	ن	■	ل	ف
۱۱	ی	ل	■	چ	ا	ه	ک	ن	■	ی	ا	د	ا	و	ر
۱۲	■	س	ر	ب	ه	ت	و	■	ا	ب	ک	ا	ر	■	ش
۱۳	م	ا	ن	ک	ن	■	ر	ا	س	ل	■	ن	ا	ش	ی
۱۴	ا	ر	ن	ج	■	م	و	س	ی	ق	ا	ر	■	م	ی
۱۵	د	ی	ر	ی	ا	ز	■	ن	ف	س	ب	ن	د	ی	ه